

## HUKUK - HUKUKÇU - YASA - MAHKEME - HÜKÜM ÜZERİNE FIKRALAR

Dr. Hüseyin PEKİN (\*)

### HUKUK :

Zarara uğradığını iddia eden bir şahıs, avukat **Lincoln**'den vekâletini almasını ister. Adam, haklıdır ama, **600** dolarlık alacağına kavuşması, beş çocuklu yoksul dul bir kadının ekonomik yıkımına neden olacaktır.

Lincoln, adamın vekâletini almayı reddeder ve gerekçesini şöyle açıklar: **"Hukuken haklı olmak mutlaka "hak ve nısfete uygun olmak" anlamına gelmez. Siz gençsiniz, akıllısınız, enerjiniz var. Sağlıklı olan iki elinizi rahatlıkla kullanabilir ve bu 600 doları kolayca kazanabilirsiniz"**

Genç öğrenci **Euathlos**, **Protagoras**'tan, hukuk bilgileri dersleri almak ister. Aralarında yaptıkları sözleşmede, anlaştıkları ücretin yarısını peşin ödemeyi kabul eder ve diğer yarısını da, kazanacağı ilk davadan sonra ödemeyi vâdeder. Ne varki, **Euathlos**, avukatlık yapmaz ve dolayısıyla ders ücretinin ikinci yarısını ödemez.

**Protagoras** davacı olur ve zafer işareti yapar: **"Davayı kaybederse, borcunu mahkeme kararı gereğince ödeyecektir; kazanırsa, "ders sözleşmesine göre..." diye düşünür.**

---

(\*) Hukukçu - Araştırmacı / İSVİÇRE.

Öğrencisi **Euathlos** ise hocasının böyle düşünmesine güler: “Davayı kazanırsam, mahkeme kararı beni ders ücretinin ikinci yarısını ödemekten kurtaracaktır; kaybedersem, sözleşmeye göre ödemekten kurtulacağım” der içinden.

**Protagoras** ve **Euathlos** öleli 2400 yıl olmuştur. Ama bu dava henüz daha karara bağlanabilmiş değildir.

**Demosthenes** anlatır: “**Megara**'lı bir genç bir eşek kiralar. Öğle vakti olmuş, güneşin kızgın ışınları tam tepelerindedir. Bundan dolayı genç ve eşeğin sahibi yürüyüşlerine mola vermişler ve eşeğin gölgesini aramışlardır. Gölge senindir, benimdir derken kavgaya tutuşmuşlardır. Genç, eşeğin kirasını ödediği için gölgesinin de kendisine ait olduğunu iddia edermiş. Buna karşılık eşeğin sahibi de, eşeğin malikinin kendisi olduğunu, eşeği kiraladığını ama gölgesini kiralamadığını öne sürermiş.

Hangisinin haklı olduğuna hukuk bilgeleri bugüne değin karar verebilmiş değillermiş.

Genç teoloji (Tevrat) öğrencisi, **Erinyen**'in (mitolojideki intikam tanrıçası) neden **Orest**'i (mitolojideki **Agamemnon** ve **Klytaemnestra**'nın oğlu) öldürtmek isteğini merak eder ve araştırır.

**Orest**'in annesi **Klytaemnestra**, sevgilisi **Agisth**'e, babası **Agamemnon**'u öldürtmüştür. **Orest**, bundan dolayı annesini öldürmüştür. Anne katili olduğu için de **Erinyen** onu cezalandırmak istemiştir. Şu hâlde **Erinyen** haklıdır. Ama, annesi, babasını öldürtmüştür. Bundan dolayı **Orest**, annesini öldürürken haklıdır.

Ama hayır. **Agamemnon** kızı **Iphigenie**'yi öldürttüğü için **Klytaemnestra** onu öldürtmekte haklıdır. Dolayısıyla **Orest** haksız ve **Erinyen** yeniden haklıdır. Ne varki gerçek değişiktir. **Iphigenie** babası **Agememnon** tarafından öldürtülmemiştir. **Tauris**'te yaşamaktadır. Şu hâlde, **Klytaemnestra**, **Agamemnon**'u öldürtmekte haksızdır. **Orest**, annesini öldürmekte haklıdır ve **Erinyen**, **Orest**'i öldürmekte haklı değildir.

Mitolojideki bu öykü, **J. Giraudoux**'nun **Elektrasi**'na (1937), **Goethe**'nin **Iphigenie**'sine (1787), **Richart von Straus**'un **Elektra Operasına** (1908/09) konu teşkil etmiştir.

Roma imparatoru ve Alman kralı IV. Heinrich döneminde çok güzel bir bayan, bir hukuk davasını izlemek üzere başkente gelir. Karşı tarafın avukatı, mahkemede, **“O burada ne istiyor?”** diye sorar. **“Hakkı çok zayıf ayakları üzerinde duruyor”** der.

Güzel kadının avukatı şu karşılığı verir: **“Hakkını görkemli göğüslérinin üzerinde taşıyor. Tıpkı vaktiyle Sezar'ın hakkını kılıcının ucunda taşıdığı gibi”**.

Avukat Lincoln, **“benim vaktiyle karşı karşıya geldiğim en güç adalet sorunu şu olmuştur”** demiştir: Yolda yürürken burnuma vurup parçalayan adamın idamını isteyebileceğim gibi beraatını da talep edebilirdim. Eğer hangi eliyle vurmuş olduğu meydana çıkartılmamış olsaydı...

Hukukçular bu olayı, **“pozitif hukuk”** un **“doğal hukuk”** üstünlüğüne örnek gösterirler.

### **HUKUKÇU :**

Bir avukat müvekkiline: **“Olayınızı bana açık-seçik, mantıklı ve kronolojik** sıraya göre anlatınız. Aksi hâlde mahkemede hepsini birbirine karıştırırım”.

**“Avukat bey, sizin mesleğiniz insanları melek yaratmak değildir!”** demiştir, bir hekim. **“Doğrudur, bu sizin konunuzdur”** diye yanıtlar hukukçu.

**Oniki kişilik jüri**, sadece taraflardan hangisinin avukatının daha güçlü olduğuna karar verir.

Bir hukuk öğrencisinin yazdıklarından: **“Yargıç, yasaya, göre, jüri üyesi ise kendi anlayışına göre karar verir”**.

## YASA :

“On emir”, işin içine konunun uzmanı bir **Komisyon** girmedigi için öyle kısa ve anlaşılır biçimde yazılmıştır.

**Charles de Gaulle**

Bir gün **Nasreddin Hoca**'ya beklemediği bir ziyaretçi gelir: Gelen, **Akşehir Kadısıdır**.

“**Hohla!**” diye kükrer kudretli adam.

**Hoca**, buyruğa itirazsız itaat eder.

“Şarap!, Sen Allah'ın buyruğuna karşı geldin, benimle geleceksin!” der Kadı, zafer kazanmışcasına.

“Ben ne yaptım ki?” diye sormak ister Hoca,

Kudretli Kadı'nın yanıtı, “Daha ne yapacaksın, şaraf içmişsin, sefil herif!” olur. Ve karşılıklı konuşma devam eder:

“Asla, haşmetlü Kadı'm”,

“Peki nereden geliyor, ağzındaki bu pis koku!”,

“Ben, şaraf yedim, Kadı bey. Dinimizce yasaklanan ise sadece “şaraf içmek” tir.

**Hoca**'nın bu beklenmedik yanıtı üzerine **Kadı**, sakalını kaşıyarak bir anlık düşünceye dalar. Tam bu sırada Hoca eline ekmek alır, ekmeğin içinden bir parça koparır ve küçük bir kadeh biçimi verir. Sonra da kadehi ağzına kadar şarapla doldurur ve öylece yer, hepsini.

Evin kapısı kapanır, Kadı kaybolur.

Bir yahudi kadın boşanma istemiyle yahudi papazına (rabin) başvurur. Kadın para kazanmakta, erkek ise ötede beride haylazlık yapmakta, kadının kazancını elinden almakta ve üstüne üstlük, onu döğmektedir.

Rabin, kadını dinledikten sonra kalın "**Kara Kaplı**" kitabı açıyor ve; "güzel bayan, maalesef ben sizin boşanmanıza yardımcı olamayacağım. Çünkü, kitap erkek kazancını kadına verir diyor. Sizin durumunuzda erkek sadece "**dayak**" kazandığına ve onu da size verdiğine göre, ben size nasıl yardımcı olabilirim-ki" diyor.

1794 yılının bir ilkbahar sabahında Rus Kraliçesi **II. Katerina**, sonradan **Potocka** kontesi olacak olan **Sofia de Witt** ile, **Petersburg** sarayının yaz bahçesinde gezinti yapıyor. Bu sırada teklifsiz bir çiçek bayanların önüne düşüyor. Çiçeği pek seven kraliçe, çiğnenmesini önlemek için hemen oraya bir nöbetçi dikilmesini buyuruyor.

1859 yılında **Çar II. Aleksander**, çayırın ortasında bir askerin nöbet tuttuğunu görüyor ve nedenini merak ediyor. Sorup soruşturuyor, ama askerin orada neden durduğunu kimse açıklayamıyor. Sonunda çok yaşlı bir bahçıvan, yukarıdaki öyküyü hatırlıyor. Bunun üzerine nöbetçi kaldırılıyor.

Antik Yunan kentlerinden birinde, yeni bir yasa öneren kişinin, "**Halk Meclisi**" önünde, boynuna bir ucu idam sehпасının tepesine bağlı ip geçirilmiş hâlde, masa üzerine dikilmesi geleneği varmış. Yasayı öneren bunun gerekçesini açıklamış. Eğer "**Halk Meclisi**" açıklamayı uygun bulup yasayı onaylarsa, ip, adamın boynundan çıkarılırmış. Tersisi olursa, masa ayaklarının altından çekilirmiş.

#### **MAHKEME :**

**Yargıç :** Davalıyı, mahzenden şarap şişelerini çalarken gören iki tanık var.

**Davalı :** Sayın yargıç, ben size görmediğini söyleyecek yüz tanık bulayım.

**Yargıç,** tarafların her ikisinin de yalana başvurduğunu anladıncı, "**Mahkemede yalan söylenmez, sadece gerçek olanlar dile getirilir**" hatırlatmasını yapar.

**Yargıç**, genç kıza, ayın üçüncü gününü dördüncüye bağlayan günün gecesinde nerede olduğunu sorar. Bunun üzerine genç kız:

“**Yatakta**” yanıtını verir. Ve de yargıç:

“Bunun için tanık gösterebilir misiniz?” der.

Bir Fransız taşra avukatının aldığı davanın karşı avukatı Paris'ten gelen ünlü bir avukattır. Bunun üzerine taşralı avukat:

“Eğer bir çocuk hafif derecede hasta ise, hangi ilâcın kullanılacağı eczacıya sorulur. Hastalık ağır ise hekim çağrılır. İyi olmayacak gibi ise Paris'in ünlü doktorları getirilir” der.

Savcı, dünya güzeli genç bir sanık bayanı ağır bir biçimde suçlamaktadır. Buna karşı savunma avukatı, müvekkilinin beraatını istiyor ve savunmasını şöyle yapıyor:

“Saygıdeğer jüri üyeleri baylar! Yüreğinizin çarpıntısını ve vicdanınızın sesini dinliyerek karar veriniz! Karşınızda duran bu bü-yüleyici güzellikteki genç bayan, yaşamını, demir parmaklıklar arkasındaki buz gibi soğuk hücrelerinde mi sürdürsün, yoksa, Rue de la Paix 36, Kat. 3, sol taraf, Telef. 34 58 62 deki, huzur verici, küçük dairesinde mi?”

### HÜKÜM :

Kayserili bir genç tacirin Konya'ya gitmesi gerekir. Riskli gördüğü için parasını ne yanına almak ve ne de evde bırakmak istiyordu. Sonunda, servetini bir kuyumcuya emanet etmeye karar kıldı. Bu amaçla her ikisi birlikte kentin dışındaki bir tarladaki tek başına duran ceviz ağacının yanına gittiler. Genç tacir orada kuyumcuya parayı teslim etti.

Tacir geziden döndüğünde doğru kuyumcuya gitti ve verdiği parayı geri istedi. Ne varki kuyumcu parayı aldığını inkâr ediyordu. Tacir, yargıç'a (Kadı) başvurdu. Yargıç, parayı teslim ederken tanık bulunup bulunmadığını sordu. “**Yok**” dedi genç tacir. “Peki, parayı

nerede teslim ettin?”. “Kent dışındaki tarlada, tek başına duran bir ceviz ağacının altında”. Tacirin bu yanıtları üzerine yargıç: “Anlaşıldı, demekki tanıklar var! Şimdi dışarıya çık, tarlaya git ve o ceviz ağacına bana gelmesini söyle” der. Tacir, Kadı'nın kendisiyle alay ettiğini sanır, kafasını iki yana sallıyarak istemeye, istemeye yola koyulur.

Yarım saat sonra yargıç kuyumcuya, tacirin ne zaman geri dönebileceğini sorar. Ani soru karşısında şaşırان kuyumcu, “Bir saat sonra...” deyiverir. Bu sürenin sonunda üzgün hâlde geri dönen tacir, ağaca kadı'nın buyruğunu iletmediğini ama onun yerinden bile kılmıdamadığını, iletir. “Yargıç, tacire, “**tanık burada**” diyerek, kuyumcuyu işaret eder ve “**Sen haklısın!**” diyerek davayı hükme bağlar.

Ibn Suud'un saray muhafızlarından biri yüksek bir hurma ağacından aşağıya düşer ve ağacın altında oturmakta olan bir adamı öldürür. Ölenin dul karısı krala gider ve eski hukuka göre, saray muhafızının hayatını ister (kisas). Kadın, parasal tazminat istemektedir.

Yasa, ölüm cezasının ne surette infaz olunacağını belirtmemiştir. Buna, kral karar verecektir. Şeriat, sadece, “**muhafız, ölen adam gibi cezalandırılır**” demektir. Bu duruma göre Kral, kadına, “**hurma ağacının tepesine çıkacağını ve ağacın dibine bağlanan adamın üzerine düşeceğini, bir defasında olmazsa, adam ölünceye kadar bunu bir kaç kez tekrarlayacağını**” bildirir. Ve kadın, Kralın kararını duyar duymaz “**Kisas**”tan vazgeçer, “**Tazminat**”a razı olur.

Bir Libya Mahkemesi Kadı'sının Kararı : “Trafik kazası sonucunda hayatını kaybeden Türk'ün ölüm nedeni, onun Libya'da bulunuşudur. Eğer bu ülkeye gelmemiş olsaydı, elbette ki ölmeyecekti”. **Sonuç : Suçlu olan Arap sürücü değil, yolda yürüyen Türk'tür!**

Prusya Kralı II. Friedrich, bir sebepten dolayı Berlin'deki değirmenciye kızmıştır. Kendisini huzuruna çağırır ve değirmenini yıktıracağını söyler. **“İşte bunu yapamazsınız, kudretli kralımız! Çünkü, Berlin'de yargıçlar vardır!”**, diye yanıt verir değirmenci.

Bu yanıt üzerine, ünlü kral, değirmeni yıktırtmaktan vazgeçer ve bundan böyle, bu özdeyiş, **“Hukuk Devleti”**nin erdeminin simgesi olarak ebedileşir.

### KAYNAKÇA

Eberhard Puntsch, Witze, Fabeln, Anekdoten. Darmstadt, 1990.